

ויזרע יצחק

שנה יב'

חג הפסח הפטרה: "בעת ההיא" טו' ניסן תש"ף	יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני החג פניסה יציאה ר"ת	י"ב 18:25	ת"א 18:43	חיפה 18:35
			י"ג 19:41	ת"ב 19:44	19:44
			י"ד 20:24	ת"ג 20:22	20:23

הג'גים לחג הפסח

"רשע מזה הוא אומר מזה העבודה הזאת לכם, ככם ולא כו, וכפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר ואף אתה הקהה את שיניו" (הגד"ש"פ)

לכאורה, לא ברור, וכי משום השאלה "מה העבודה הזאת לכם" ראוי שהאדם יקרא רשע? מבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" ששורש הדבר הוא שידוע מאמר חז"ל (ברכות יז): "שכל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינה בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת" ומובא ב"מדרש תלפיות" (ענף גדעון): "אמר המאסף, מכאן יראה מעלת הצדיק לפני הקב"ה, שמסר את העולם ברשותו, ושיעבד לו לעשות כל רצונו... והטעם שכיון שהעולם נברא בשביל הצדיק, וכולם נבראו לצוותו כמאמר חז"ל (ברכות ו:), לכן מסר הקב"ה את כל העולם בידו, שיעבדו תחתיו לקיים את כל מה שיגזור, ואילו היו יודעים עמי הארצות דבר זה, הם היו מעטרים את הצדיק בכל יום, "עטרות זהב לו", והיו מספקים לו את כל צרכו, כי משלו נותנים לו, כעבדים המשמשים את המלך במיסים וארונות, כי עבד שקנה נכסים, עבדים למי? נכסים למי? (מגילה טז.), נמצא שהכל משל הצדיק ובשבילו נברא, ולו נתן הקב"ה הכל במתנה, וכל מה שאוכלים ושותים עמי הארצות במוותרים ונפרדים מהצדיק גזילה הוא בידם, שבשלמא בשביל לשמש לצדיק בכל צוותיו מה שאוכלים אינו גזל אצלם, לפי שהם משמשים והם כעבדים המשמשים את רבם שאוכלים ושותים והוא ברשות רבם". רואים מכאן שאם האדם מאמין שהצדיק הוא עובד את ה' בשביל כל ישראל הנצרכים, אם כן, אם היה זה ברור בלבו של האדם, אז בוודאי אף אם הוא בעצמו אינו יכול לעבוד את ה' כראוי, על כל פנים הוא מחבר את עצמו לצדיק, והיה מהנהו מנכסיו, כיון שהוא ניזון בזכותו. אך באמת יש רשעים בעולם אשר אומרים בלבבם "מה בצע לנו בצדקת הצדיק ובעבודתו? אם הוא עובד את ה' לו לבדו היתרון", בדברים אלו הם כופרים בעיקר הבריאה, כיון שתחילת בריאת כל העולמות היתה עבור הצדיק, וכל העולם לא נברא אלא לשמשו, והכל הם ענפים ולבושים הנצרכים לצדיק, לכן מי שמרחיק את עצמו מהצדיק נקרא שהוא כופר בזה, ובדיבור הזה ניכרת רשעתו שהוא כופר בדבר שהוא עיקר אצל הקב"ה.

וזה מה שאמרו חז"ל בהגדה: "רשע מה הוא אומר?" כלומר, הרשע ניכר על ידי דיבורו זה, ומתוך שאלתו ניכרת מחשבתו הרעה, ששואל "מה העבודה הזאת לכם", וזה שאמר המסדר אגדה "לכם ולא לו", שהעבודה של הצדיקים היא להם בלבד, אבל לא לו, שאין עבודתו מועילה לכל הברואים, "ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל" על ידי זה ניכר שהוא "כפר בעיקר" ובשורש הבריאה, שאומר שהכל נברא בשביל הצדיק. וזה שאמר "ואף אתה הקהה את שיניו", כלומר, באמת אסור לצדיק להתפאר בעצמו ולומר בלבו שמעשיו מגינים על העולם והוא נותן מזון לכל הברואים, כי בעיני הצדיק, כל המעשים שהוא עושה הכל מעט בעיניו כנגד חסדי ה' שהוא עושה עמו. אך בכל זאת הותרה הרצועה, בהוראת השעה הזאת, להקהות את שיניו של אותו הרשע, ונתן התנא רשות לצדיק להתפאר נגדו. וזה מה שנאמר "ואף אתה", הצדיק, שבאופן כללי אין לך להחזיק בעיניך לגדול, ולומר בלבך שמעשיך מזכים את כל זרע ישראל, והכל ניזונים בזכותך וכל העולם לא נברא אלא בשבילך, אבל נגד הרשע הזה רשאי אתה להתפאר, "ואומר לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", שכל הניסים והגאולה של מצרים היו בשבילי ובגללי, וכל מה שטרח ה' בבריאת כל העולמות ובכל הגאולות והניסים והיד החזקה אשר עשה עמנו, הכל היה בשבילי ולא בשבילך, "ואילו היה שם לא היה נגאל", ורק בזכותי ניצלת.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

יעקב בן חמו בר עיישא ז"ל נלב"ע טו' ניסן פרלה לוטאט בת סימונה ז"ל נלב"ע כב' מרחשון תש"ף

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

"וירד מצרימה אָנוס עַל פי הַדְּבָר" (הַגְּדֵשׁ"פ)

מבאר הגאון מוילנא שלייעקב אבינו לא היתה ברירה והיה אנוס לרדת למצרים על מנת לקיים את הנאמר לאברהם בברית בין הבתרים והיה צריך לרדת למצרים בשלשלות של ברזל, ועל כן נאמר "אנוס", אלא שהקב"ה נהג ביעקב בדרך של כבוד, הוא מתגלה לו בחלום הלילה בבאר שבע ומצוה אותו לרדת מיוזמתו למצרים, וזאת כוונת הכתוב. שמצד אחד יעקב ירד מצרים כיון שהיה "אנוס" ומצד שני הוא ירד למצרים "על פי הדבור", בגלל ציווי ה'.

"ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו" (הַגְּדֵשׁ"פ)

מה כוונת הלשון "לעבודתו"? מדוע לא נאמר "לעבדו". מתרץ ה"חת"ן סופר" לפי דברי הגמרא (ברכות) רבי יוחנן אמר בשם רבי יוסי שגם הקב"ה מתפלל בכל יום, ומהי תפלתו? אמר רבי זוטרא בר טוביה בשם רב שיכבש את כעסי על ידי הרחמנות ואתנהג עם בני ברחמים. עוד נאמר בגמרא "איזוהי עבודה שבלב? הוי אומר זו תפילה". כלומר לפי הגמרא ה"תפילה" נקראת "עבודה". וזה מה שמרומז בדברי ההגדה שאפילו ש"מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו" אבל "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו" כלומר, כעת קרבנו הקב"ה לתפלתו שירחם עלינו.

"אשר פסדו עַל בתי בני ישראל" (שְׁמוֹת יב' כז)

רבי משה לייב מסאסוב שואל על הכתוב "אשר פסדו על בתי בני ישראל", וכי הכוונה היא כפשוטו שהיו בתים שהקב"ה לא היה שם? זה לא יתכן שהלוא נאמר "מלא כל הארץ כבודו" כך שאין מקום שבו הקב"ה לא נמצא. אם כן מה כוונת הכתוב? ומתרץ שהכוונה היא שכאשר הקב"ה הגיע לבית יהודי שהיה בין בתי המצריים, הוא, כביכול, היה פוסח ורוקד, והיה קורא "כאן גר יהודי זה בית יהודי".

"ליל עיבורים הוא לה" (שְׁמוֹת יב' מב)

רבי מנחם מנדל מרימנוב אומר שפסח הוא זמן הגאולה השלימה של בני ישראל, שבו יכולים להגיע אל תכלית הידיעה השלימה באמיתת מציאות הבורא, איך שהוא "סובב כל עלמין" ו"ממלא כל עלמין", "ולית אתר פנוי מניה", ואז האדם יתבייש לחשוב מחשבות זרות, מחמת שהוא מאמין באמונה שלימה שהקב"ה יודע את כל מחשבותיו. ומוסיף שיש רגע אחד באותו הלילה שבו נכנסו ישראל למצרים אל האמונה השלימה, כמו שכתוב (שמות יב' טז) "ויהי בחצי הלילה". והדבר הזה הוא נצחי גם לדורות, וגם בזמנינו, אם ישמור האדם את עצמו מתחילת הלילה מכל פניה ומחשבה זרה, ויעמיק את שכלו רק במחשבות קדושות וטהורות, באותו הרגע, הוא יוכל לבא אל האמונה השלימה שהגיעו אליה אז בצאת ישראל ממצרים, והדבר הזה הוא נצחי בכל שנה ושנה, אלא שעוונותינו המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים, מונעים מאיתנו לעלות ולראות את כל זה.

"אמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו. דרשה רב מתנה בפפוניא, למזור אייתו כולי עלמא וזעבייהו ואתו לגביה ואמרו ליה 'הב לן מיא' אמר להו אנא במיא דביתו אמרי" (פסוים מב).

לפי המסופר בגמרא. רב מתנה דרש לבני פפוניא שיש ללוש את המצות לפסח רק במים "שלנו". למחרת בבקר באו כל בני העיר עם הסירים שלהם לביתו של רב מתנה ובקשו ממנו מים לאפיית המצות. אמר להם רב מתנה כוונתי היתה ל"מים שלנו" היינו שישנו בלילה, ולא במובן של שייכות.

ונשאלת השאלה מדוע מובא סיפור זה בגמרא? וכי הסיפור מובא על מנת ללעוג לבני פפוניא? ראיתי מבארים שהגמרא אינה מביאה את מעשה הזה כדי לבזות חלילה את בני העיר פפוניא, אלא, אדרבה, הגמרא באה להראות אמונת חכמים אמיתית ותמימה היתה לבני פפוניא. בני פפוניא ידעו שמבחינה לשונית הביטוי "שלנו" הוא דו משמעי, "לנו" מלשון לינה/שינה, ו"לנו" מלשון שייכות, אבל הם אמרו שאולי כוונת רב מתנה היתה למים השייכים לו, ואף על פי כן הם לא באו אליו בטענה "מה מיוחד במים שלך? מדוע המים שלך יותר מהמים שלנו? אלא באו ובקשו ממנו מים "שלנו", כלומר הגמרא מזכירה אותם לשבח.

"קבוזא דפסזא"

מובא ב"מרוה לצמא" שבזמן מלחמת עולם הראשונה, כאשר התגורר "החפץ חיים" בעיר סמילוביץ נודע לו שעשירי העיר לא נענו למגבית של "קמחא דפסחא", המיועדת לעניים לקניית מצרכים לפסח, הזעיק "החפץ חיים" את כל התושבים לבית המדרש, עלה על הבימה ואמר: "רואים אתם שכבר זקנתי ועוד מעט יקראו לי לעולם האמת, יחקרו אותי על אנשי סמילוביץ אם נותנים הם צדקה, מה אשיב להם? אם אומר שהנכם נותנים, הרי זה שקר, ומעולם לא שיקרתי, אם אומר שאינכם נותנים אדבר לשון הרע, ואיני מוכן לכך". לא הספיק "החפץ חיים" לסיים, ומכל הצדדים נזרקו מאות רובלים שהספיקו לכל צרכיהם של עניי העיר.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: אליהו בן חמו בר אסתר

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חונכת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315